

Kis élmények nagy városokban

D. Juhász Zsuzsa

A z ólomszínű ég alatt egymáshoz bújó háztetők és szélcibálta antennák felett városi szemetesekké degradált sirályok keringenek. A zárkózott, dús gazdag Bréma jókedvű, szabad proletárjai.

Reggeltől estig bonganak a harangok. A kéttornyú Péter-katedrális hajóiban feketeruhás asszonyok dicsőítik a puritanizmus fantáziátlan istenét. Ugyanúgy imádkoznak, mint ahogyan (alattuk, a boltíves pincékben heverő) mumifikált őseik imádkoztak, időszámításunk 797. esztendeje óta. A kecses gráciával elrendezett ősoket, a hűvös kasztrendszer megteremtőit, hetenként háromszor lehet megtekinteni, 2 nyugatnémet márkáért.

Virágpiac, virágautomaták, virágosboltok. Virág az ablakban, vázában, erkélyeken. Csupa túlméretezett, agyonnemesített virág veszti el lassan színét, illatát, értelmét ebben a tompa szürkeségben... Szomorú város, ahol a fűszalat is pénzen kell venni, s ahol az egyetlen meleget árasztó test az olajfűtés bordázata.

A város közepén szélmalom kepel. Előtte, a városszépítőktől megszelídített várárok zöld vizén, fekete hattyúk ringanak. Egy bácsi nézi őket. Rágyújt. A gyufaszalat nem a lustán tovafolyó vízbe dobja, hanem elcammog az első szemeteskosárig.

A halak is szürkék. Hosszú, vékonydongájú, sápadt halak, halálukban is összeszorított szájuak. Józanok és tiszták, mint az emberek, akik megveszik és megeszik őket.

A „Kedves Asszonyunkról” elnevezett sokszáz éves templomban a háborúk halottjainak emléktáblái alatt sercegnék a mécsék. Csupa fiatal ember. Csupa idegen, északi név. Egy idős asszony áll a fal előtt. Ilyen esetben állhattak a bibliai zsidók a siratófal előtt. A történelem megismétli magát. Az a történelem, mely olyan események sorozatából áll, amelyek jobb, ha sohasem történtek volna meg.

„A városi zenészek”, a Grimm-testvérek kedves mesealakjai ennek az őszi ég alá szorult városnak nemhivatalos címeralakjai. A hivatalos címerben unatkozó oroszlanok a szabad Hanza-város szigorú szenátoraira emlékeztetnek.

A Weser nyilegyenesre kotort csatornái unalmasak, mint a parti raktárházak végtelenje és a kopár dűnák. Matrózok tisztogatják az óriáshajók fedélzetét. Elképesztő trágárságokat kiáltoznak le a sétahajókon illedelmes csendben ülő nőknek. A szláv, germán és gall nyelvek teljes kétértelmű szótárát — vagy 5.000 szót — zúdíjták le percenként a piciny lélekvesztőkre. Horvátul is kiáltoznak. Szpliti tájszólásban.

A Hanza-városban angolszász erkölcs uralkodik, utálják a ténfergő, kávéházakban üldögélő idegeneket. Ezért nincs Brémában kávéház, mulatóhely, bár. Marcipánillatú cukrászdáik vannak és cinkancsós éttermeik, melyeknek étlapjai sohaselátott alcímekkel ékesek: ... Amit a tyúk tojik és mi hozzáteszünk ... Szeretettel főzve ... Édesszájúak részére ...

A Schütting előtt, a mindenható kereskedők céhháza előtt, mely olyan, mint egy ábrándos asszony álmodta csipketerítő, luxusautók állnak négyes sorokban és a 9 méter magas Roland-szobor. A kolosszus pajzsán 1404 óta pompázik régies helyesírással a város jelmondata — Vryheit! Szegény gazdag brémai polgárok ... A szabadság, a lelki felszabadultság tarka fellegei után áhítózó színtelen pénzeszsákok.

*

A híres hamburgi állatkert majdnem olyan szép, mint a prospektuson. A látogatók a szellős, tiszta, tágas ketrecek előtt állnak, s meg vannak győződve, hogy az állatok megelégedettek. Az ember önző. Azt hiszi, hogy minden élőlény boldog, ha ő jól érzi magát.

A gyönyörű színházban az ember istenülése, az embertársi felelősség problémája lép színre. Az egyéni élet teljes kiélésének merész elvét valló Faust, s szülőatyjának, Goethének szelleme úgy elvész a pazar fényhatások, díszletek és vetítések között, hogy még rendőrökutyákkal sem lehetne nyomukra akadni.

Az óceán lenyűgöző. Nem szebb vagy csodásabb, mint bármely hazai víz. Csak nagyobb. S a nagyság, bárhogyan kapálódzunk is ellene — imponál. Annyira, hogy könnybelábad tőle a szemünk. A természet kevesebb szóval, de hatásosabban dolgozik, mint a világirodalom összes holt és élő drámaírói.

Vakító tűzkarikák, neonkörök, csillogó színes villanykörték alatt állnak, sétálnak — magányosan vagy párosával — az éjszaka barátnői. Kopognak a túsarkak az aszfalton, ringanak a csipők, mellek. Nyelvcsipő amerikai cigaretták füstje kavarg a gépzongoráktól, szirénáktól hangos Reperbahnon.

Matrózok dülöngélnek, rendőrök cirkálnak, turisták bámészkodnak. Itt mindenki és minden olyan, mintha egy tizedrangú film szalagjáról szökött volna le egy órácskára. Sírnivalóan giccses.

Rozsdabarna fák ölelkeznek a topa kémények fölött. Az esőfüggöny mögött vörösen izzanak a műhelyablakok. A mester lánya kávéhoz be. Nagy fekete macska oszon be mellette. Leül a kályha mellé és berill szemével hol a kint táncoló árnyakat nézi, hol a mestert — az apát —, hol meg fiait, az inasokat. Burrognak a köszörűkövek, sivítanak a reszelők. Készülnek a világhírű solingeni ollók. Évszázados kenyér ez. Köszörűs volt az úkapa, az lett az unoka, s ha a sors úgy akarja, köszörűs lesz a ma élők dédunokája is... Erdemes volna nagyobb dolgokat bízni ezekre a serény munkáskezekre, mint a nem csorbuló késeket, ollókat. Talán akkor jobb volna a világ sora. Mert békesség van ezekben a szerény otthonokban. A jó munka békessége.

A „Hochenzellern-híd” brozbafogyott királysobrai egykedvűen nézik fodrozódó tükörképüket a Rajnában. Dühös germán istenek száguldó csapatai helyett lomha uszályók cammognak a zöld vizen. Kenyér és pöcegödör lett a hatalom aranyát rejtő víz. Hangos és prózai a Niebelungok zord tolyója. Ujgazdagságú, mint a partján újjáépült modern Köln.

Valamikor Colonia Agrippiennisnek hívták ezt a várost. Ma néhány váza, egy csodálatos mozaikpadló és a római civilizáció elmaradhatatlan kísérőjének romja hirdeti, hogy valamikor bensőséges szépség uralkodott a kívül-belül lemosható, luxus wécés, házóriások helyén.

A középkor egyetlen emléke a lélegzetrabló Dóm. Hat évszázad művészei építették falaiba lázas álmaikat. A tömjénfüst kék kódében áhítatba dermedt emberek állnak a „Három király-oltár” körül. Kezükben azonban nem imakönyvet, hanem a Baedekert szorongatják.

A Dóm tornyai segélykérőn nyúlnak az ég felé. Mint fuldokló a szalmazsálba, úgy kapaszkodnának ők is a surranó felhőkbe... Csak el innen, erről a leszűkített modern térről, ahonnan az újjáépítő városatyák kirekesztették a távlatot — minden művészi érték oxigénjét.

Az új színház olyan, mint egy piramis. Ezt a kétes értékű építészeti remeket úgy lengik körül a botrányos viták, mint a tragédiák hőseit a balsors. A kölni átlagember minden humoros életszemlélete ellenére sem tud megbékélni azzal, hogy a színházépítési költségek úgy indulnak, mint értelmes tervek s — balga utópiákként végződnek.

Köln a Ruhr-vidék tüdőmészítő szénporának köszönheti híres illatát. A kőszén, mire ideér, parfümmé nemesül. Maria Farina és 4711-es lesz a szénből. Szörmekabát, ékkő és pompa. S mégis csodálatos, hogy ebben a finom illatokat pocsékoló, illatorgiában fürdő városban minden benzín- és szivarszágú.

Görbelábú füzek állnak az Isaar vizében. A hidak felett úgy lógnak a felhőfoszlányok, mint kötél az avult fehérenemű. Műnchen esoen olyan, mint a sörgomba. Nedves, lapos és szürke.

Ha kisüt a nap, München zenélni kezd. Énekelnek a terek, az utcák, a házak. A Cuvier színház egy kacagó Mozart-trilla. Fenségesen bűg a Residenz. A Frauenkirche Palestrina-lamentációkat sugároz. Gershwin dallamaitól hangos a Stachus. Nymphenburg egy elhaló Weber-zongorafutam s az „Udvari park” fái könnyes Schubert-dalt susognak... És mégis, mindez együttvéve olyan, mintha bajor rezesbandák recsegnének szüntelen.

A Pinakothek Van Dyck-termében egy százsz szerelmespár enyeleg a bársonypadon. Mosolyogni kell. A „Lantos nő” képét másolható öreg kisaszszony mérgesen fordít nekik hátat. Nem bírja el a sok holt remekmű között az élet remekét, a szerelmesek látványát.

A sörhöz fehérkolbászt és retket esznek a müncheniek. A habzó italt párnásmellű lányok szolgálják fel. Nyakukon fekete bársonyszalag, tomporukon a „dirndl” apró virágmintái himbálódznak. Kezeik tiszták, vaskosak. A „Bavaria” szobor kezének mintája ilyen a „Német múzeumban”. Alapos kéz. Ha ez megragad valamit, ott fű nem nő többé.

*

Bécs a zene halhatatlanjainak, a Habsburgoknak és a mosodáknak városa. Majd minden házfalon tábla hirdeti, hogy itt lakott Haydn, amott Beethoven, a szomszédos utcában Strauss, arrább meg Schubert... Minden házban egy Habsburg született, élt vagy hunyt el... Minden harmadikban pedig a mai res publica fiainak alsóit mossák.

„A régi jó idők” itt idegenforgalmat előmozdító jelszó. A papírkereskedések kirakataiban ott látni Ferenc József császárnak új, „hochglanz” papírra kopírozott képeit. A fényképeket az amerikai turisták vásárolják. Ofelsége az ohioi vagy texasi tucatlakásokat díszíti majd, úgy is mint a „dear old Europa” utolsó szentimentális emléke.

Ó, angyali fehér lipicaiak, a valamikori császári és királyi lovarda büszkeségei... Ti vagytok Bécs egyetlen idegenforgalmi alkalmazottai, kik nem kértek beléptdíjat az idegentől.

A kapucínusok sírkamráiban alusznak az uralkodók, díszes cinkopor-sókban, melyeknek fedelét lassan, de feltartóztathatatlanul emészti a cinpestis. Európa történelmének hosszú korszaka fekszik itt szarkofágokba zárva. Az 1619-től 1918-ig tartó történelem látványa, fejenként, 5 schillingbe kerül. A múlt szemlélete tehát jóval olcsóbb, mint a jelené.

A hölgyeket a pompás operaházból csak a szalonok érdeklik. Ott folynak a díszelőadások szüneteiben a ruhabemutatók. Csupa mélyen kivágott estélyi-ruha... Ez a legbiztosabb módja, immár évszázadok óta, hogy balga férjet szerezzen a nő. És náthát.

A citeraszótól hangos „old Vienna” hangulatot nem veszi be a bécsi purgerek gyomra. Sorzsék és Sániék a kültelki kispizkosokba járnak, ahol a pecsétés abrosz mellé ül a kövér kocsmáros is, s együttesen szidják a világ folyását. A hangulatot a recsegő rádió szolgáltatja meg a Mitzi, a kocsmáros hajadon húga, aki még — ahogyan erkölcsös leányzóhoz illik — Küss die Hand die Herschaften-nal köszöni meg a kispolgári borraivalót.

Sok a női taxisofőr. Ha nincs utas, a fehér volán mögé húzódnak és méteres asztalterítőket horgolnak a mödlingi vagy gumpensdorfi egyszoba-

konyha összkomfort családi asztalára. „Szegény ember legyen gyakorlatias”
wan a levegőszemek fölé hajló arcokra vésve... Valószínűleg ezért kérnek
többet a turistától, mint amennyit a taxaméter mutat.

*

A grázi várhegy tövében összebújó házacskákban élnek a világ legbol-
dogabb emberei. Mindenkivel és mindennel békén megférnek. Mindenekelőtt
a lelkiismerettel, az asszonnyal és gyomrukkal.

A ligetben tanyázó szelíd mókusok az igazi realisták. Tíz kekszet is
elkapnak kezedből pirinyó mellső lábaikkal, bár csak öt kekszre volna szük-
ségük. És egy darabkával is ki tudnak jönni. Olyanok, mint mi... Emberek.

